

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Vliv zahraničních studijních stipendií na budoucí migraci (The impact of foreign scholarships on future migration)

Autor práce: Bc. Adam Doležal

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Předložená diplomová práce se soustředí na výzkumnou otázku, jak prožitá mobilita v rámci stipendijního programu Erasmus+ ovlivňuje migrační ambice a aspirace účastníků. Výzkum se však neomezuje pouze na vliv Erasmu+ na migrační ambice, ale také poukazuje na osobní rozvoj a další proměnné, které jsou důležité pro upevnění migračních ambicí, ale také pro nastavení osobního života. Cíle práce jsou přiměřené, autor pracuje zejména s jasně definovaným stipendijním programem a s jeho důsledky. Autorova zjištění jsou zajímavá a působí interesantně i z toho důvodu, že jedním z cílů programu Erasmus+ je proklamovaná mobilita za účelem „evropeizace“ stipendistů, ovšem na základě autorovy práce lze usuzovat, že se do určité míry mívá tento účel programu s intencemi účastníků. Autor pracuje zejména v rámci českého prostředí, ačkoliv se snaží uvést výsledku výzkumu např. do kontextu V4. Ovšem návaznost na české prostředí je zcela patrná.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Autor svou práci rozvíjí problematiku migrace, ale na druhou stranu chybí v literatuře odkaz na dosavadní zahraniční odbornou literaturu, která by se specificky věnovala dané výzkumné otázce. Přitom takové výzkumy – spíše mimo české prostředí – existují, ačkoliv jsou omezené (např. Bryla, Brown, Omil, Hannam – The Impact of the Erasmus Programme on Mobility and Employability; Suarez-Bilbao, Crowley-Henry, O’Connor – Bitten by the European Bug: The Influence of the ERASMUS Experience on further intra-EU career mobility). Asi nemůžu uvést, do jaké míry by byly tyto zdroje relevantní pro výzkum, ale je patrné, že odborná literatura na podobné téma – do určité míry – existuje. Autor spíše pracuje s oficiálními dokumenty ohledně programu Erasmu+. Dále by se dalo konstatovat, že autor např. ohledně globalizace nebo transnacionalismu pracuje s poněkud obecnějšími a snad i zastaralejšími výstupy, které navíc neuvádí zcela do kontextu své práce.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Autor pracuje se smíšeným typem výzkumu, tedy s kombinací kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Kvantitativní výzkum je postaven na dotazníkové metodě. Kvalitativní výzkum je pak postaven na strukturovaných rozhovorech. Ohledně kvalitativního výzkumu lze mít několik výhrad. Autor se spoléhal na rozhovory díky aplikaci WhatsApp a Messenger, ale provádět rozhovory online není zcela vhodné, protože lze usuzovat, že respondenti vykonávají rozhovory v pohodlí svých domovů, spěchají a často své odpovědi příliš nerozvíjí. Také budování důvěry – tolik důležité po kvalitativní výzkum – je při výzkumu online poněkud omezené. Rozhovory na bázi osobního setkání

by přinesly pravděpodobně více relevantních dat a tedy i možností interpretace. Autor si zároveň vybral metodu strukturovaných rozhovorů, a ačkoliv je tento typ rozhovorů snadnější analyzovat (oproti polostrukturovanému rozhovoru), zároveň se tím snižuje validita výzkumu (s ohledem na identifikaci a vyjasnění subjektivních stanovisek respondentů). Je tak nutné mít na paměti, že pomocí strukturovaných rozhovorů se nelze příliš dostat do úplné hloubky výpovědí respondentů. Také lze namítnout, že vytvářet grafy pro kvalitativní výzkum, ještě pokud je onen výzkum proveden s pouhými dvanácti respondenty, postrádá smysl. Analýza kvalitativního výzkumu je pak vyčerpávající, ale autor se mohl pokusit nalézt 2 – 5 kategorií a s nimi uvést analýzu. To by asi bylo vhodnější než vyjmenovávat výsledky ke každé otázce zvlášť. Na diplomové práci je pak obecně vidět, že autor se spíše věnuje kvantitativní než v kvalitativní metodologii.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Autor postupuje správně a detailně. Výsledky interpretuje logicky. Jednotlivé výsledky z kvalitativního i kvantitativního výzkumu porovnává. Ohledně struktury textu je snad problematické, jak autor postupoval v rámci analýzy kvalitativního výzkumu (viz výše).

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Autor na závěr své práce uvádí, že stipendijní program Erasmus+ vytváří migrační ambice, protože stipendisté díky pobytu v zahraničí tendují spíše k migraci a získali navíc zkušenosti a dovednosti, které mohou následně uplatnit. Podle autora je tak program Erasmus+ možné vnímat jako nástroj, který vytváří migrační tendence a tím autor odpovídá na výzkumnou otázku, respektive ji potvrzuje. Autor v kontextu výzkumu i samotného Erasmus+ vychází primárně z českého prostředí a se zacílením na konkrétní program a v závěru pak příliš nenabízí zasazení do širšího kontextu, ať už v rámci podobných stipendijních programů nebo teorií a přístupů migrace.

2. Formální náležitosti práce (*zatrhněte Vaši volbu*)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (*vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.*)

Práce je přiměřeně dlouhá a je zpracována odpovídajícím způsobem. Po formální stránce je práce rovněž odpovídající, jen by bylo vhodné odsazovat odstavce. V analýze kvalitativního výzkumu měl autor citovat některé odpovědi respondentů pro větší vtáhnutí čtenáře do četby své práce. Zároveň by tím zvýšil i validitu a porozumění výzkumu. Grafy by v případě kvalitativního výzkumu nemusely být. Citační úzus je v pořádku.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (*vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.*)

Autor se soustředil na problematiku, která je obecně málo zkoumaná. V rámci více tradičního zaměření na mezinárodní studentskou migraci (international student migration) dochází k častému zaměření výzkumu na migrační politiku, problematiku brain-drain a na další podobné aspekty, ale zaměření na stipendijní program Erasmus+ a jeho vliv na migrační aspiraci poněkud absentuje. Jsou k tomuto tématu určité výzkumy, zejména v zahraničí, ovšem v českém prostředí tato výzkumná problematika chybí. Z tohoto pohledu lze vnímat autorovu práci jako inovativní, ovšem přínos práce v mezinárodním kontextu lze zpochybnit a to i z toho důvodu, že autor nevyužívá zahraniční literaturu zaměřenou na Erasmus+. To je samozřejmě škoda, ovšem pro účely diplomové práce přínos práce postačuje. Autorovo propojení teoretické a analytické části je legitimní a inovativní. Může se však zdát, že autorovy počáteční body spojené s globalizací, sociálními remitencemi a transnacionalismem poněkud ustupují do pozadí tím více, čím více se čtenář dostává do argumentační části práce.

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

- 1) Téma globalizace, jak s ním autor zachází, se může jevit jako poněkud zastaralé. Autor používá pojem globalizace ve smyslu větší propojenosti světa, jak jej používal i George Marcus. Nejsou zde nějaké nové přístupy, které by autor mohl komisi předložit a které by se věnovaly nerovnoměrné „globální“ propojenosti lokalit s různými dopady, respektive přístup kritizující onu propojenost světa?
- 2) Jak a do jaké míry by se dal výzkum zobecnit také na jiné podobné stipendijní programy? Např. Fulbright? Existují zde podobné aspekty?

Datum: 21.8.2024

Autor posudku: Luděk Jirka, Ph.D.

Podpis: